

МЕТОДИ ТА МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА

УДК 331.5

JEL Classification H55, I38, J24

DOI 10.33111/EE.2024.52.StozhokL

L. Stozhok

*PhD in Economics,
postdoctoral fellow of
Socioeconomics and Personnel
Management Department
Kyiv National Economics University
named after Vadym Hetman*

Л. Г. Стожок

*к.е.н., здобувач
кафедри соціоекономіки
та управління персоналом,
Київський національний
економічний університет
імені Вадима Гетьмана*

ORCID: 0000-0003-1424-763X

АКТУАЛІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ ЯК МЕХАНІЗМУ ЗАХИСТУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ ПРАЦЕЗДАТНОГО НАСЕЛЕННЯ

АНОТАЦІЯ. У статті акцентовано увагу на необхідності посилення механізму захисту людського капіталу. Обґрунтовано роль і значимість соціального страхування у системі захисту накопиченого людського капіталу працездатного населення від соціальних ризиків протягом життя. Проаналізовано основні причини, які негативно впливають на можливість реалізації соціальних прав. Проведено порівняльний аналіз показника індексу людського розвитку України з країнами пострадянського простору за період незалежності. Досліджено складові індексу глобальної соціальної мобільності. Обґрунтовано необхідність можливостей реалізації соціальних прав шляхом створення інклюзивних умов, у яких працездатне населення буде економічно незалежне від держави з урахуванням періоду адаптації до соціально-економічної та політичної ситуації в країні.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: соціальний захист, соціальне страхування, соціальні ризики, людський капітал, бідність, соціальна вразливість.

ACTUALIZATION OF SOCIAL INSURANCE AS A MECHANISM FOR PROTECTING THE HUMAN CAPITAL OF THE WORKING POPULATION

ANNOTATION. One of the main tasks of the country's socio-economic development is to overcome poverty among the working-age population by investing in human capital. Given the current events, the article focuses on the need to strengthen the mechanism for protecting the human capital of the working-age population. The role and significance of social insurance in protecting the human capital of the

working-age population from new social risks caused by the war are substantiated. In analysing the mechanism of human capital development in the working-age population, the author focuses on the main reasons that negatively affect the possibility of exercising social rights, such as poverty, the poverty of households with and without children, the level of social standards, and the state of the labour market. A comparative analysis of the human development index of Ukraine with the post-Soviet countries has shown a decline in Ukraine's position since independence, in contrast to the improvement in the countries studied. The study of the Global Social Mobility Index focuses on the importance of such areas as social protection and fair division of labour in shaping the country's position and the need to strengthen tasks in such areas as access to technology and inclusive institutions. During the study, the author substantiates the need to modernize the system of social protection of human capital with due regard for social and insurance principles, since its preservation and increase affect the development of both the previous and the next generation, thus ensuring the socio-economic sustainability of the state. The author emphasizes the need for opportunities to exercise social rights by creating inclusive conditions in which the able-bodied population will be economically independent of the state, considering the period of adaptation to the socio-economic and political situation in the country.

KEY WORDS: social protection, social insurance, social risks, human capital, poverty, social vulnerability.

Вступ. У 1991 р. Україна відновила незалежність, вийшовши зі складу СРСР (маючи підтримку 90,3 % громадян на Всеукраїнському референдумі 1 грудня 1991 р.). А чи здобула Україна можливість розвиватися за власним сценарієм, чи дістала політичну незалежність — питання, які зберігають актуальність і дотепер. І як результат — розпочата неспровокована воєнна агресія росії проти України з частковою окупацією з 2014 р. частини територій Донецької і Луганської областей, повною окупацією Автономної Республіки Крим, повномасштабним вторгненням 24 лютого 2022 р. Однозначним є те, що українці, незалежно від місця перебування, проживання, вкотре об'єдналися, демонструючи стійкість під час військового протистояння з другою за розміром країною світу. Проте масштаби руйнування інфраструктури і втрати людського потенціалу виявилися непередбачуваними і потребують конструктивних підходів у формуванні програм відбудови і відновлення країни. Відповідно, головним завданням держави є забезпечення можливостей реалізації соціальних прав шляхом створення умов, в яких працездатне населення (за наявності бажання) буде економічно незалежним від держави з урахуванням періоду адаптації населення до соціально-економічної та політичної ситуації в країні. Отже, актуалізація питання модернізації системи соціального захисту людського капіталу, з ура-

хуванням соціально-страхових принципів, виявилась нагальністю, оскільки його збереження і накопичення впливає на розвиток як попереднього, так і наступного поколінь, забезпечуючи цим соціально-економічну стійкість країни.

Питання розвитку людського капіталу, його накопичення є актуальним, а ґрунтовні напрацювання вітчизняних науковців, таких як Лібанова Е.М., Колот А.М., Лопушняк Г.С., Грішнова О.А. Новікова О.Ф., Залознова Ю.С., Азьмук Н.А., Антонюк В.П., Лондар Л.П. мають ефективність і результативність у науковій площині соціально-економічної та демографічної проблематики. Але в дослідженнях акцент здебільшого робиться на інвестування в накопичення та розвиток людського капіталу.

Постановка завдання. Події сьогодення зумовили виклики щодо необхідності посилення механізму захисту людського капіталу працездатного населення. **Не менш важливим питанням є оцінка значимості соціального страхування в захисті людського капіталу працездатного населення від нових соціальних ризиків, породжених війною.** Звідси метою статті є дослідження ролі та значимості соціального страхування у системі захисту людського капіталу працездатного населення від соціальних ризиків. Для досягнення дослідницьких завдань було використано такі методи, як аналізу, обробки даних, узагальнення, системного підходу.

Результати. Розмах і тривалість війни в Україні є головним фактором зниження показників як економічного, так і людського розвитку. Звісно, війна вплинула не на одне покоління, а породила кілька втрачених поколінь у майбутньому, зменшила фінансування не лише на відновлення людського капіталу, а й на можливість його накопичення, забезпечити самостійно реалізацію якого вбачається майже неможливим. Крім того, слід враховувати, що протягом життя (рис. 1) відбувається втрата, зменшення людського капіталу (напіврозпад) або його старіння через вік, переривання трудової діяльності, кар'єри, зниження та втрату працездатності і продуктивності працюючого населення [1, с. 5]. Однозначно зазначене знижує процес інвестування в індивідуальний людський капітал. А якщо врахувати віковий період життя, то старше покоління (особливо сільське населення) майже ізолювано від можливостей здійснення інвестування в людський капітал. Звісно, війна та її наслідки внесли корективи, і працююче населення працездатного віку стикнулося з новими ризиками, які в кращому разі зменшили можливість брати участь у формуванні власного капіталу, а в гіршому — нівелювали її внаслідок втрати працездатності та можливостей працювати.

Рис. 1. Причини знецінення людського капіталу працездатного населення

Джерело: розроблено автором.

Незаперечним лишається той факт, що дослідження, оцінка й аналіз розширюють обізнаність щодо можливих альтернативних заходів відновлення, розвитку і збереження людського капіталу як зараз, так і у післявоєнний період. Але, зважаючи на те, що масштабність наслідків настання ризиків та їхній характер не можна передбачити, головним завданням є формування механізму мінімізації їх настання і механізму швидкого реагування на подолання наслідків за їхнього настання. Ці стратегічні завдання вже передбачені у програмах повоєнного відновлення і розвитку країни, проте їх запровадження, а тим більше настання результатів, потребують певного часу й належної оцінки. Варто наголосити, що ці завдання не нові, оскільки ще у 1990 р. в першому Звіті «Про людський розвиток» [2] було підкреслено, що для досягнення соціального розвитку першочерговим є покращення, зба-

гачення добробуту людей шляхом надання їм можливостей індивідуально (самостійно) накопичувати, розвивати та використовувати свої знання, а потім вже розширення економіки. А в звіті Світового банку «Оновлений індекс людського капіталу: 2020» підкреслено, що інвестиції в людський капітал: знання, навички та здоров'я — ключові для розвитку освітнього і соціального потенціалів дітей та посилення економічного зростання країни» [3]. Відповідно, основою людського розвитку є забезпечення тривалого, здорового та продуктивного життя з доступом до ресурсів необхідних для гідного рівня та якості життя.

Аналіз функціонування системи соціального захисту працездатного населення та її оцінка свідчать про те, що попри циклічність розвитку, яка характеризується наслідками світової фінансової кризи, політичними і суспільними змінами в країні, порушенням територіальної цілісності України, пандемії covid-19, повномасштабним вторгненням росії, в країні щорічно зростали соціальні стандарти і гарантії, реалізовувалися завдання з подолання бідності. Проведений аналіз соціально-економічного розвитку країни демонструє, що в 2011–2013 рр. зростання відбувалося чотири рази на рік, а починаючи з 2014 р. зміна показників здебільшого відбувалася на початок і на кінець відповідного року. Стабілізаційні дії відбудови країни дали можливість передбачити на 2024 р., на відміну від 2023 р., незначне підвищення мінімальної заробітної плати з 1 січня до 7100 грн (порівняно з 6700 грн 2023 р.) і з 1 квітня — до 8000 грн, а розміру пенсії новопризначеним пенсіонерам з 1 квітня, порівняно з початком 2024 р., на 268 грн, тобто до 2361 грн (рис. 2).

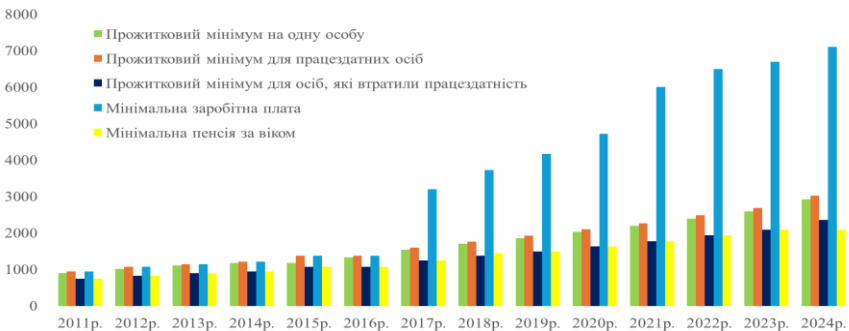

Рис. 2. Динаміка показників соціальних стандартів і гарантій на початок відповідного року, грн

Джерело: побудовано автором за даними [4; 5].

Попри позитивну динаміку виконання покладених на державу соціальних зобов'язань в країні майже не знизилися показники бідності. За даними 2021 р., співвідношення рівня бідності домогосподарств з дітьми та без дітей становило 1,2 рази, що лише на 0,4 п. менше від найбільшого значення показника 2017 р. Як свідчать дані (рис. 3), у територіальному розрізі вищі показники бідності серед сільського населення, що пояснюються відсутністю належної роботи, а також наявністю низькооплачуваної роботи.

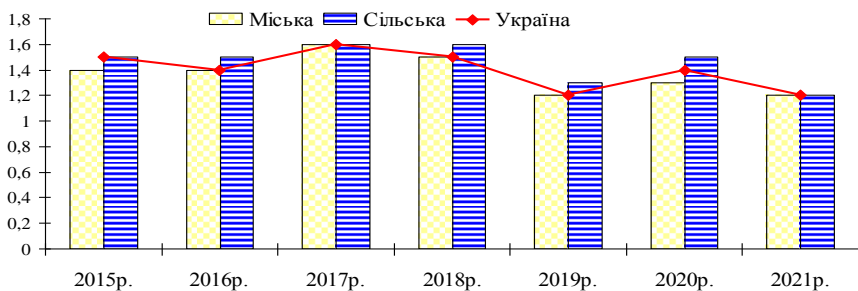

Рис. 3. Співвідношення рівнів бідності домогосподарств із дітьми та домогосподарств без дітей, рази

Джерело: побудовано автором за даними [4].

А зважаючи на наслідки війни, багато домогосподарств з достатнім рівнем доходів опинилися за межею бідності, збільшуючи у такий спосіб раптову бідність, тоді як інші — за межею виживання, зумовлюючи зростання крайньої бідності. За експертними прогнозованими оцінками ЮНІСЕФ в Україні та за модельованими даними 2022–2023 рр. ІДСД НАН України, показник рівня бідності в країні зростатиме з 39,1 % у 2021 р. до 60,2 % у 2022 р. і до 64,1 % у 2023 р. [6, с. 12]; у домогосподарствах без дітей з 34,4 % у 2021 р. до 54,4 % у 2022 р., 62,4 % у 2023 р.; у домогосподарствах з дітьми, 43,2, 65,2, 65,6 % відповідно [6, с. 13]; частка дітей, які будуть перебувати за межею бідності у 2022 р., збільшиться з 43,2 до 65,2 %, або майже в 1,5 рази [6, с. 4]. Підкреслимо, що за період 2016–2021 рр. (рис. 4), попри наслідки від пандемії covid-19, рівень бідності за витратами був нижчим від фактичного прожиткового мінімуму і знизився з 58,6 до 39,1 % [6, с. 11].

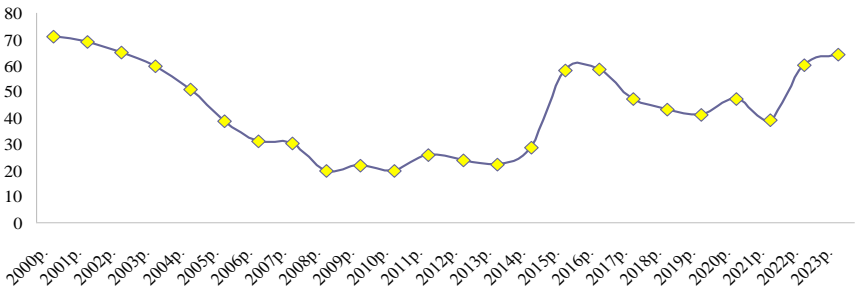

Рис. 4. Частка населення, чії середньодушові еквівалентні сукупні витрати нижчі за фактичний / розрахунковий прожитковий мінімум, %

Джерело: побудовано автором за даними [4; 6; 7].

Незаперечним лишається й те, що збільшення кількості домогосподарств, витрати яких нижчі від фактично прожиткового мінімуму, автоматично спровокує зростання навантаження на систему соціального захисту, а її тривалість стане одним із головних факторів зниження людського потенціалу в майбутньому. Україна, відповідно, попри постійні заходи зі зниження показника бідності, за даними МВФ, залишається найбіднішою країною Європи. За звітом Світового банку, в Україні рівень бідності (6,85 дол. США на одну особу) зріс з 5,5 % у 2021 р. до 24,1 % у 2022 р. [8, р. 36].

Безумовно, першочерговим джерелом скорочення бідності серед працездатного населення вважається гідна праця і продуктивна зайнятість. Аналіз довоєнного стану ринку праці свідчить про те, що зростанню рівня зайнятості і розміру реальної заробітної плати сприяло постійне проведення реформ у системах оплати праці та обов'язкового соціального страхування, які охарактеризувалися насамперед зменшенням у 2016 р. розміру єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування з 34,7 до 22 %, а також значним підвищенням розміру мінімальної заробітної плати у 2017 р. з 1439 до 3200 грн. Як наслідок, розмір реальної заробітної плати за 2015–2018 рр. збільшився на 46% [9, с. 37]. Не менш важливим кроком було створення нових робочих місць і скорочення рівня неформальної зайнятості з 26,2 % у 2015 р. до 21,6 % у 2018 р. від загальної кількості зайнятого населення [9, с. 38]. Відповідні позитивні зрушення на законодавчому рівні та створення стимулів для працівників, не зважаючи на воєнні дії з 2014 р., утримали економічну активність населення за аналізований період майже на незмінно-

му рівні з 18 097,9 тис. осіб у 2015 р. до 18 066 тис. осіб у 2019 р. [10]; зменшення у 2021 р. показника до 17 321,6 тис. осіб можна пояснити наслідками пандемії covid-19 (рис. 5).

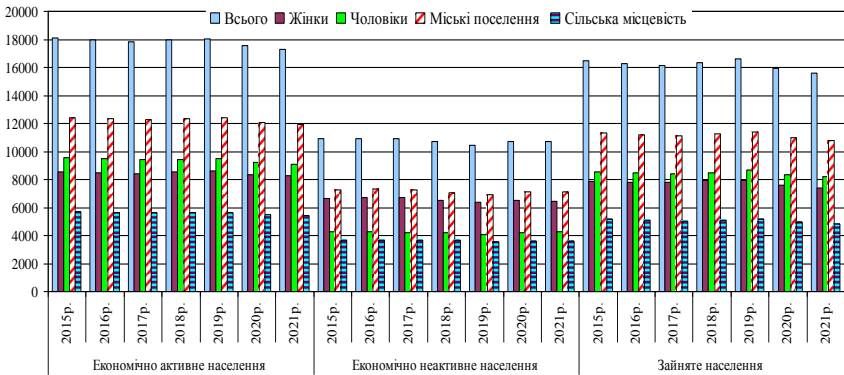

Рис. 5. Динаміка зайнятості населення у віці 15–70 років, тис. осіб

Джерело: побудовано автором за даними [10].

Через появу нових соціальних ризиків і накладанням їх на старі держава активізувала соціальну підтримку з метою утримання належного рівня доходів населення шляхом надання соціальної допомоги внутрішньо переміщеним особам, грошового забезпечення військових, виплат у бюджетному секторі, пенсійних виплат.

Про належне виконання завдань з подолання бідності свідчить і зростання з 2006 р. значення показника Індексу людського розвитку (ІЛР), за даними якого, Україна входить до країн із високим рівнем людського розвитку в діапазоні до 0,799. Варто зауважити, що за період незалежності відбувалося коливання значення показника ІЛР з 0,729 в 1990 р., 0,664 в 1995 р. до 0,773 у 2021 р., за яким Україна посіла 77 позицію з 123 країн [11].

Проте за один рік активної фази російсько-української війни Україна втратила 23 позиції та вже, за даними 2022 р., посіла 100 позицію (із 193 країн) з показником 0,734 [12]. Зазначимо, що порівняно з країнами пострадянського простору, такими як Естонія, Латвія, Литва (рис. 6) Україна, займаючи другу позицію (першу посідала російська федерація) у дохідній частині бюджету СРСР і стартуючи після відновлення незалежності з майже однаковими показниками, з 1995 р. опускається в рейтингу. Слід підкреслити, що Естонія, Латвія, Литва, на відміну від України, ще в 1995 р.

подали заявки на членство в ЄС, а в 2004 р. обрали європейський напрям розвитку.

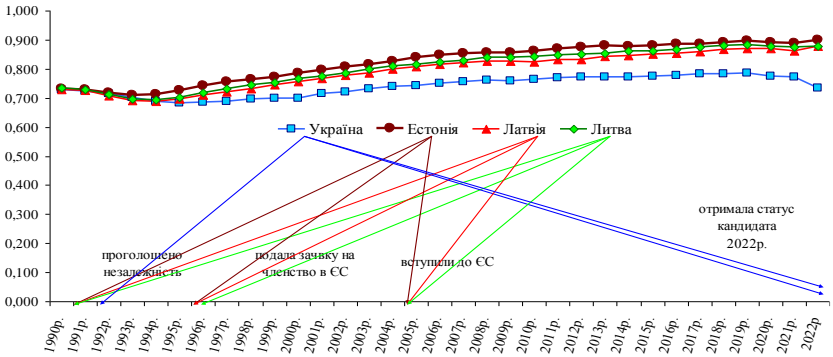

Рис. 6. Значення Індексу людського розвитку за відповідний період

Джерело: побудовано автором за даними [11; 12].

Як демонструє інформація з рис. 6, всі країни, за даними 2022 р., покращили свої позиції: Естонія — 31 позиція з показником 0,899 (порівняно з 0,890 у 2021 р.); Латвія — 37 з показником 0,879 (0,863 у 2021 р.); Литва — 37 позиція (0,875 у 2021 р.).

Не зважаючи вітчизняний прогрес у людському розвитку, темпи його в Україні значно нижчі порівняно навіть з країнами пострадянського простору, які нині не є членами Європейського Союзу, але входили, як і Україна, до складу Співдружності Незалежних Держав, це, наприклад, Казахстан, який, за даними 2021 р., мав значення ІЛР 0,811. Неймовірне збільшення рівня розвитку людського капіталу у зіставленні з Україною демонструє й Молдова, з показником 0,767 у 2021 р.. Варто зазначити, що в 1991 р. Україна мала значення цього показника 0,723, тоді як Казахстан 0,688, а Молдова ще менше — 0,644 (рис. 7). У 2022 р. зафіксовано значне зменшення значення показника: Казахстан займав 67 позицію з показником 0,802; Молдова, маючи значення 0,763, посідає 86 позицію, тоді як Україна — 100 зі значенням показника 0,734.

Аналізуючи складові ІЛР України, варто наголосити на зростанні їх значень за період незалежності. Відповідно, очікувана кількість років навчання з 12,4 у 1991 р. зростає до 15 у 2021 р., середня кількість років навчання відповідно з 9,5 до 11,1 й очікувана тривалість життя при народженні 69,1 років до 74,5 років в 2019 році і 71,6 років у 2021 р. (рис. 8). Крім того, як свідчать дані аналізу, наслідки пандемії майже не вплинули на значення

складових очікуваної та середньої кількості років навчання за рахунок швидкого реагування на нові ризики і неперервності освітнього процесу. Наголосимо на тому, що наслідки одного року війни мали значний вплив на розвиток країни. Якщо показник середньої кількості років навчання, за даними 2022 р., залишився без змін 11,1, то значення показника очікувана тривалість років навчання зменшилося на 1,7 п. (13,3), а показника очікувана тривалість життя при народженні зменшилося на 3 п. (68,6), відкидаючи країну у досягнення на 18 років до показника 2006 р. (68,7), з якого відбувалося щорічне його зростання.

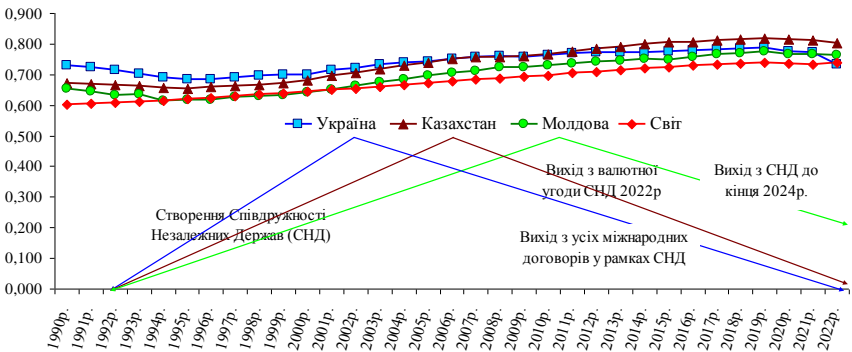

Рис. 7. Значення Індексу людського розвитку за відповідний період

Джерело: побудовано автором за даними [11; 12].

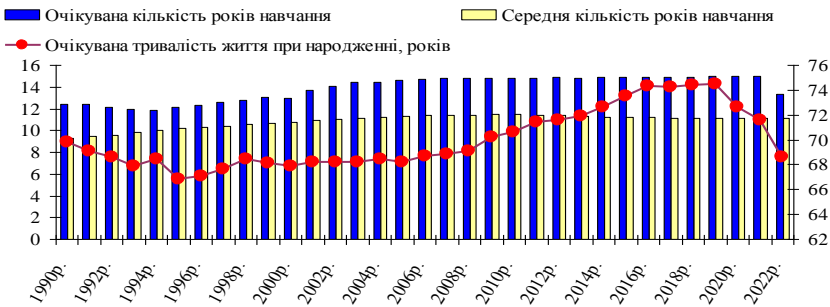

Рис. 8. Динаміка складових Індексу людського розвитку в Україні за відповідний період

Джерело: побудовано автором за даними [11; 12].

Незаперечним є те, що за якістю людського капіталу Україна конкурує з європейськими країнами. Як свідчать дані звіту всесвітнього економічного форуму за 2020 р. у загальному рейтингу за показником Індексу глобальної соціальної мобільності серед 82 країн Україна посіла 46 позицію з 61 балами (зі 100) (рис. 9).

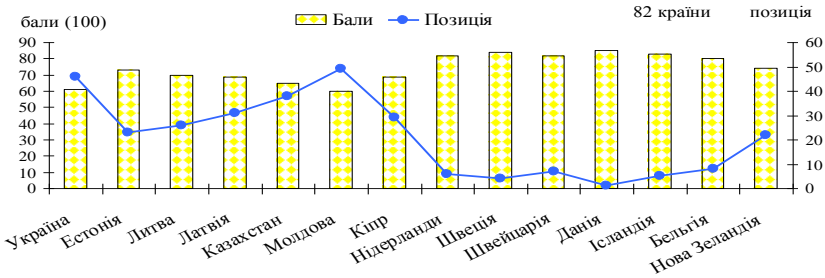

Рис. 9. Рейтинг країн за показником Індексу глобальної соціальної мобільності за 2020 р.

Джерело: побудовано автором за даними [13]

У розрізі складових Індексу (рис. 10) Україна має найкращі показники за напрямом соціальний захист — 23 позицію із 70 балів (перше місце посідає Данія з 90 балами), справедливий розподіл заробітної плати — 20 позицію із 64 балами, що на 24 бали менше від показника Бельгії, що очолює показники з таблиці.

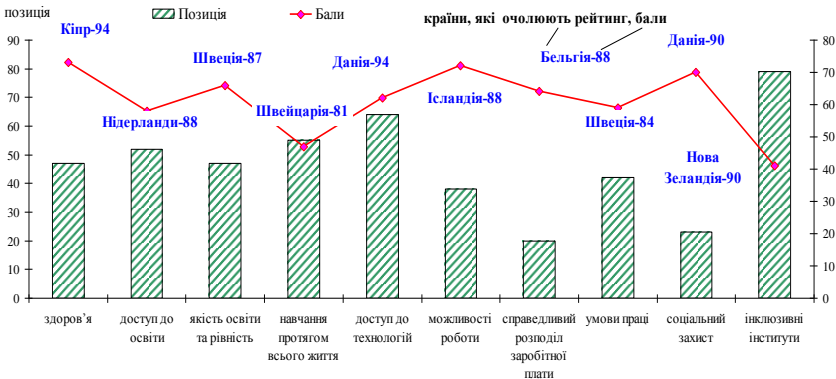

Рис. 10. Рейтинг України порівняно з країнами, які очолюють за складовими Індексу глобальної соціальної мобільності

Джерело: побудовано автором за даними [13].

Як свідчать дані рис. 11, Україна значно відстає за такими показниками, як доступ до технологій — 64 місце з 62 балами, та інклюзивні інститути — 79 місце з 41 балом.

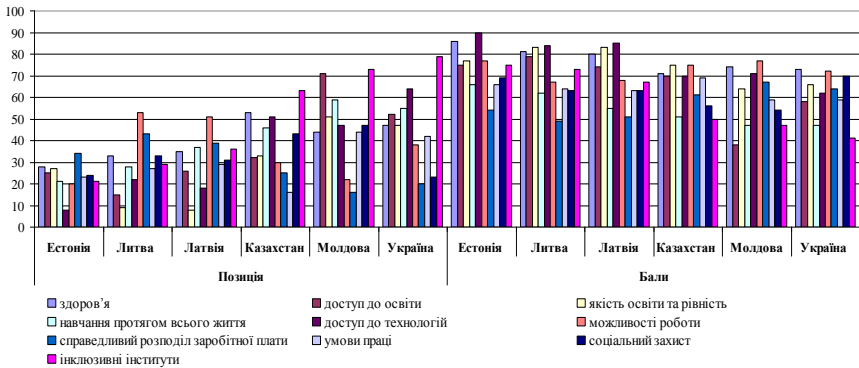

Рис. 11. Рейтинг країн за складовими показниками Індексу глобальної соціальної мобільності за 2020 р.

Джерело: побудовано автором за даними [13].

Нашарування ризиків у суспільстві поглибило кризу і, відповідно, зумовило нові вимоги щодо захисту людського капіталу як одного з компонентів соціальної мобільності населення, а саме з використанням інклюзії щодо створення превентивних заходів з метою мінімізації соціальних ризиків протягом життя. Оскільки, можна накопичити капітал, але водночас не мати можливості його використовувати, зберігати та інвестувати в нього.

Проведений аналіз підкреслює вагомість соціального страхування як одного з механізмів захисту людського капіталу працездатних осіб від соціальних ризиків протягом життя (рис. 12).

Рис. 12. Роль соціального страхування у системі захисту людського капіталу

Джерело: побудовано автором.

Висновки. Отже, спроможність системи соціального страхування виконувати покладені на неї функції і сприяти захисту людського і фізичного капіталів, що є складовою конкуренто-спроможності, забезпечує не лише продуктивність праці працюючого населення, а й формує продуктивність праці наступних поколінь, зменшуючи таким чином бідність між поколіннями. Таким чином, фінансова спроможність системи соціального страхування — одна з найважливіших інституційних гарантій реалізації прав працюючого населення як працездатного, так і не працездатного віку (після виходу на пенсію).

Незаперечним лишається той факт, що чим ефективніша система соціального захисту працюючого населення, тим вищий рівень захисту людського капіталу. Крім того, як показує дослідження, вже сам по собі накопичений людський капітал є механізмом захисту від таких соціальних ризиків як безробіття та ризик бідності. Проте для забезпечення реалізації зазначеного слід мати можливість використовувати накопичені знання, і гарантом цього повинна виступати держава. Кожна працездатна особа, використовуючи людський і фізичний капітал, робить внесок у забезпечення соціально-економічного розвитку країни і, відповідно, очікує від соціальних інститутів належної віддачі шляхом надання гідної праці, якісної медичної допомоги, забезпечення робочим місцем у разі безробіття, забезпечення належного рівня життя у період догляду за дітьми, після виходу на пенсію чи дострокового закінчення трудової діяльності.

Література

1. Andries de Grip Evaluating human capital obsolescence 26p. URL: <https://www.oecd.org/els/emp/34932083.pdf> (дата звернення: 25.01.2024).
2. Human development report 1990. Published for the United Nations Development Programme (UNDP) New York Oxford Oxford University Press 1990-189 p. URL: <https://hdr.undp.org/system/files/documents/hdr1990encompletenostatpdf.pdf> (дата звернення: 25.01.2024).
3. The Human Capital Index 2020 Update: Human Capital in the Time of covid-19 URL: Washington, D.C.: World Bank Group, 229 p. Available at: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/456901600111156873/pdf/The-Human-Capital-Index-2020-Update-Human-Capital-in-the-Time-of-covid-19.pdf> (дата звернення: 25.01.2024).
4. Сайт Державної служби статистики України URL: <https://ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 5.02.2024).
5. Державний бюджет на 2024 рік URL: Міністерство фінансів України https://mof.gov.ua/uk/news/parliament_of_ukraine_adopted_state_budget_for_2024-4286 (дата звернення: 5.02.2024).

6. Дитяча бідність: вплив війни на стан домогосподарств з дітьми. Квітень — 2023 р. URL: <http://www.unicef.org/ukraine/reports/child-poverty-report-april-2023> (дата звернення: 26.02.2024р.).

7. Сайт Інституту демографії та соціальних досліджень імені М.В.Птухи НАН України URL: <https://www.idss.org.ua/index> (дата звернення: 5.02.2024).

8. Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment: February 2022 — February 2023 (English). Washington, D.C.: World Bank Group. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/099184503212328877/P1801740d1177f03c0ab180057556615497> (дата звернення: 26.02.2024).

9. Моніторинговий звіт Цілі сталого розвитку — Україна. ЦСР 8: Гідна праця та економічне зростання URL: https://www.unicef.org/ukraine/en/media/1851/file/GSD_Goal8_UA.pdf (дата звернення: 5.02.2024).

10. Сайт Національного банку України URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/macro-indicators> (дата звернення: 5.02.2024).

11. United Nations Development Programme. Human Development Reports URL: <https://hdr.undp.org> (дата звернення: 10.02.2024)

12. Human development report 2023-24 URL: <https://hdr.undp.org/system/files/documents/global-report-document/hdr2023-24reporten.pdf> (дата звернення: 25.03.2024).

13. The Global Social Mobility Report 2020 Equality, Opportunity and a New Economic Imperative URL: https://www3.weforum.org/docs/Global_Social_Mobility_Report.pdf (дата звернення: 10.02.2024)

References

1. OECD (2004) Andries de Grip Evaluating human capital obsolescence, 26 p. Available at: <https://www.oecd.org/els/emp/34932083.pdf> (accessed January 25, 2024).

2. UNDP (1990) Human development report 1990. New York Oxford University Press, 141 p. Available at: <https://hdr.undp.org/system/files/documents/hdr1990encompletenostats.pdf> (accessed January 25, 2024).

3. The Human Capital Index 2020 Update : Human Capital in the Time of COVID-19 (English). Washington, D.C.: World Bank Group, 229 p. Available at: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/45690160011156873/pdf/The-Human-Capital-Index-2020-Update-Human-Capital-in-the-Time-of-covid-19.pdf> (accessed January 25, 2024).

4. The Official Website of State Statistics Service of Ukraine. Available at: <https://ukrstat.gov.ua> (accessed February 5, 2024). [In Ukrainian]

5. Ministerstvo Finansiv Ukrainy. Derzhavnyi biudzhet na 2024 rik [The Ministry of Finance of Ukraine. Parliament of Ukraine Adopted State Budget for 2024]. Available at: https://mof.gov.ua/uk/news/parliament_of_ukraine_adopted_state_budget_for_2024-4286 (accessed February 5, 2024). [In Ukrainian]

6. UNICEF (2023) Child poverty: Impact of the war on the situation of households with children (in Ukrainian). Available at: <http://www.unicef.org>

org/ukraine/reports/child-poverty-report-april-2023 (accessed February 26, 2024). [In Ukrainian]

7. The Official Website of Ptoukha Institute for Demography and Social Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine. Available at: <https://www.idss.org.ua/index> (accessed February 5, 2024). [In Ukrainian]

8. Second Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA2): February 2022 — February 2023 (English). Washington, D.C.: World Bank Group, 142 p. Available at: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099184503212328877/pdf/P1801740d1177f03c0ab180057556615497.pdf> (accessed February 5, 2024).

9. UNICEF (2023) Monitorynhovyi zvit Tsili staloho rozvytku — Ukraina. TsSR 8: Hidna pratsia ta ekonomichne zrostantia [Sustainable Development Goals Monitoring Report — Ukraine. SDG 8: Decent work and economic growth], 96 p. Available at: https://www.unicef.org/ukraine/en/media/1851/file/GSD_Goal8_UA.pdf (accessed February 26, 2024). [In Ukrainian]

10. The Official Website of the National Bank of Ukraine. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/macro-indicators> (accessed February 26, 2024). [In Ukrainian]

11. United Nations Development Programme: Human Development Reports Available at: <https://hdr.undp.org> (accessed February 10, 2024).

12. UNDP (2024) Human Development Report 2023-24: Breaking the gridlock, 324 p. Available at: <https://hdr.undp.org/system/files/documents/global-report-document/hdr2023-24reporten.pdf> (accessed March 25, 2024).

13. World Economic Forum (2020) The Global Social Mobility Report 2020: Equality, Opportunity and a New Economic Imperative, 218 p. Available at: https://www3.weforum.org/docs/Global_Social_Mobility_Report.pdf (accessed February 10, 2024).

Стаття надійшла до редакції 31.03.2024

УДК 658.15:330.322.2

JEL Classification M21

DOI 10.33111/EE.2024.52.KatrychD_FesenkoV

D. Katrych

PhD Student of the Department of Business Economics and Entrepreneurship, KNEU named after V. Hetman

Д. Ю. Катрич

аспірант кафедри бізнес-економіки та підприємництва Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ORCID: 0009-0004-9809-6625

V. Fesenko

Data Scientist in Fractal Analytics

В. Ю. Фесенко

Data Scientist в Fractal Analytics

ORCID: 0009-0006-4795-1753